

POSTĘPOWANIE SĄDOWOADMINISTRACYJNE

redakcja naukowa Małgorzata Jaśkowska

Dagmara Gut, Małgorzata Jaśkowska, Jacek Jaworski
Konrad Łuczak, Martyna Wilbrandt-Gotowicz

SERIA AKADEMICKA

Wolters Kluwer

PIKTOGRAMY

wskazują ważne elementy
książki i ułatwiają
ich odnalezienie

Ważne

Przykłady

Podstawa prawna
Kontekst prawny

Pytania
Zadania

Rozwiązania
Odpowiedzi

Stanowisko stron
Pogląd

Orzecznictwo

Literatura

Historia

Nowe przepisy

POSTĘPOWANIE SĄDOWOADMINISTRACYJNE

redakcja naukowa Małgorzata Jaśkowska

Dagmara Gut, Małgorzata Jaśkowska, Jacek Jaworski
Konrad Łuczak, Martyna Wilbrandt-Gotowicz

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 31 marca 2021 r.

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne
Anna Krzesz

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne rozdziały opracowali:
Dagmara Gut – rozdziały I, VI
Małgorzata Jaśkowska – rozdziały III, IV, VII
Jacek Jaworski – rozdziały V, X
Konrad Łuczak – rozdziały II, XII
Martyna Wilbrandt-Gotowicz – rozdziały VIII, IX, XI

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8223-886-0

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Rozdział I	
Sądowa kontrola działalności administracji publicznej	15
1. Uwagi wstępne	15
2. Modele sądowej kontroli administracji publicznej	19
2.1. Kryterium pozycji ustrojowej sądu administracyjnego	19
2.2. Kryterium struktury instancyjnej sądów administracyjnych.....	21
2.3. Kryterium uprawnień orzeczniczych sądów administracyjnych	23
3. Organizacja sądownictwa administracyjnego w Polsce	25
3.1. Geneza sądownictwa administracyjnego	25
3.2. Konstytucyjne podstawy sądownictwa administracyjnego	28
3.3. Ustrój sądów administracyjnych	32
Rozdział II	
Zakres kontroli sądów administracyjnych i ich właściwość	37
1. Zakres kontroli sądów administracyjnych	37
1.1. Konstytucyjnoprawne podstawy zakresu kontroli sądów administracyjnych	37
1.2. Charakterystyka sprawy sądownoadministracyjnej	39
1.3. Podstawowe cechy kontroli wykonywanej przez sądy administracyjne	42
1.4. Wyłączenia z zakresu kontroli sądów administracyjnych	44
2. Właściwość sądów administracyjnych	46
2.1. Uwagi wprowadzające	46
2.2. Podział właściwości instancyjnej między w.s.a. a NSA	47
2.3. Właściwość miejscowa w.s.a.	48
2.3.1. Sposób ustalania właściwości miejscowej	48
2.3.2. Wpływ skargi do niewłaściwego miejscowo w.s.a.	50
2.3.3. Zasada ciągłości właściwości miejscowej w.s.a.	51
2.3.4. Szczególne przypadki zmiany właściwości miejscowej w.s.a.	52
2.4. Właściwość rzeczowa w.s.a.	53

2.4.1. Decyzje administracyjne	53
2.4.2. Postanowienia	56
2.4.3. Akty i czynności dotyczące uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa administracyjnego	57
2.4.4. Interpretacje podatkowe i opinie zabezpieczające	59
2.4.5. Akty prawa miejscowego	60
2.4.6. Akty samorządu terytorialnego z zakresu administracji publicznej	61
2.4.7. Akty nadzoru nad samorządem terytorialnym	62
2.4.8. Bezczynność i przewlekłe prowadzenie postępowania	63
2.4.9. Przypadki szczególne	66
3. Właściwość rzeczowa NSA	66

Rozdział III

Zasady postępowania sądownoadministracyjnego	69
1. Uwagi wstępne	69
2. Zasada dostępu do sądu	71
3. Zasada dwuinstancyjności	73
4. Zasada legalności	75
5. Zasada udzielania pomocy stronom	78
6. Zasada jawności	81
7. Zasada ekonomiki procesowej	85
8. Zasady kontradyktoryjności i oficjalności	89

Rozdział IV

Wszczęcie postępowania sądownoadministracyjnego	93
1. Uwagi ogólne	93
2. Skarga	96
2.1. Przedmiot skargi	96
2.2. Uprawnieni do wniesienia skargi	97
2.3. Warunki formalne skargi jako pisma procesowego i sposób jej wniesienia	100
2.4. Wyczerpanie środków zaskarżenia	104
2.5. Termin do wniesienia skargi	107
3. Sprzeciw	108
3.1. Przedmiot sprzeciwu	108
3.2. Podmioty uprawnione do wniesienia sprzeciwu	110
3.3. Warunki formalne sprzeciwu i sposób jego wniesienia	111
4. Wniosek o wszczęcie postępowania	112
5. Skutki wniesienia skargi, sprzeciwu czy wniosku	114
5.1. Wszczęcie postępowania i zawisłość sprawy	114
5.2. Uprawnienia autokontrolne	116

5.3. Możliwość wstrzymania wykonania aktu lub czynności	118
5.4. Obowiązki organu przy przekazaniu pisma wszczynającego postępowanie	121
5.5. Skutki braku spełnienia warunków dopuszczalności i warunków formalnych	123

Rozdział V

Strony i uczestnicy postępowania sądownoadministracyjnego	125
1. Strony postępowania	125
1.1. Wstęp	125
1.2. Organ administracji publicznej jako strona postępowania	126
1.3. Strona skarżąca	127
1.4. Zdolność do bycia stroną a legitymacja skargowa	132
1.4.1. Zdolność sądowa	132
1.4.2. Interes prawny	133
2. Uczestnicy postępowania	136
2.1. Strona a uczestnik postępowania	136
2.2. Uczestnictwo prokuratora, RPO, RPD i Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców	139
3. Skuteczność czynności podmiotów procesowych	141
3.1. Zagadnienia wprowadzające	141
3.2. Samodzielność działania w procesie	142
3.3. Zastępstwo procesowe a przedstawicielstwo	143
3.4. Reprezentacja	145
3.5. Działanie osobiste i przez pełnomocnika	146
3.5.1. Zdolność postulacyjna	146
3.5.2. Pełnomocnictwo	147

Rozdział VI

Czynności techniczno-procesowe w postępowaniu sądownoadministracyjnym	151
1. Pisma w postępowaniu sądowym	151
1.1. Pojęcie	151
1.2. Wymogi formalne	152
1.3. Wezwanie do uzupełnienia braków formalnych	156
2. Doręczenia	158
2.1. Zagadnienia ogólne	158
2.2. Doręczenia osobom fizycznym	159
2.3. Doręczenia osobom prawnym	161
2.4. Doręczenia osobom nieznanym z miejsca pobytu	161
2.5. Doręczenia stronom mającym miejsce zamieszkania za granicą	162
2.6. Fikcja doręczenia	162

3. Terminy procesowe	163
3.1. Rodzaje terminów procesowych i sposób ich liczenia	163
3.2. Przywrócenie terminu	165
4. Akta sprawy sądownoadministracyjnej	166

Rozdział VII

Przebieg postępowania przed wojewódzkim sądem administracyjnym jako sądem I instancji	167
1. Czynności wstępne	167
2. Postępowanie rozpoznawcze	171
3. Przeszkody w prowadzeniu postępowania sądownoadministracyjnego	179
4. Postępowanie mediacyjne	184
5. Postępowanie uproszczone	191
6. Rozstrzygnięcia	194
6.1. Zasady orzekania	194
6.2. Wyroki	197
6.2.1. Uwagi ogólne	197
6.2.2. Treść wyroku	200
6.3. Postanowienia i zarządzenia	208
6.3.1. Postanowienia	208
6.3.2. Zarządzenia	211
7. Konwalidacja rozstrzygnięć	211

Rozdział VIII

Zwyczajne środki zaskarżenia	215
1. Środki odwoławcze a środki zaskarżenia	215
2. Skarga kasacyjna	218
2.1. Charakter prawny skargi kasacyjnej	218
2.1.1. Uwagi wstępne	218
2.1.2. Przedmiot zaskarżenia	219
2.1.3. Legitymacja procesowa	221
2.1.4. Wymagania skargi kasacyjnej	223
2.2. Postępowanie kasacyjne	231
2.2.1. Czynności wstępne	231
2.2.2. Postępowanie rozpoznawcze	235
2.2.3. Orzeczenia	237
3. Zażalenie	241
3.1. Charakter prawny zażalenia	241
3.1.1. Uwagi wstępne	241
3.1.2. Przedmiot zaskarżenia	241
3.1.3. Legitymacja procesowa	243
3.1.4. Prawne wymagania zażalenia	243

3.2. Postępowanie zażaleniowe	244
3.2.1. Czynności wstępne	244
3.2.2. Postępowanie rozpoznawcze	245
3.2.3. Orzeczenia	246
4. Quasi-środki odwoławcze	246
5. Prawomocność orzeczeń i jej skutki	248

Rozdział IX

Nadzwyczajne środki zaskarżenia	253
1. Nadzwyczajne środki zaskarżenia a wnioski o unieważnienie prawomocnego orzeczenia	253
2. Skarga o wznowienie postępowania	255
2.1. Charakter prawny skargi o wznowienie postępowania i jej przesłanki	255
2.2. Postępowanie wznowieniowe	264
3. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	268
3.1. Charakter prawny skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i jej przesłanki	268
3.2. Postępowanie w sprawie stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	273

Rozdział X

Koszty postępowania sądownoadministracyjnego	277
1. Uwagi wprowadzające	277
2. Koszty sądowe	278
2.1. Podział kosztów sądowych	278
2.2. Wpis	279
2.3. Opłaty kancelaryjne	280
2.4. Wydatki w ramach kosztów sądowych	281
3. Wydatki strony w ramach występowania w procesie bez profesjonalnego pełnomocnika	282
4. Wydatki strony w ramach zastępstwa przez profesjonalnego pełnomocnika	283
5. Zwrot kosztów postępowania	285
6. Zwolnienie z kosztów sądowych	286
6.1. Zwolnienie z mocy prawa	286
6.2. Prawo pomocy	287

Rozdział XI

Środki zapewnienia jednolitości orzecznictwa sądownoadministracyjnego	291
1. Uwagi wstępne	291
2. Działalność uchwałodawcza NSA	293

2.1. Uchwały abstrakcyjne	293
2.1.1. Przesłanki podjęcia uchwały abstrakcyjnej	293
2.1.2. Tryb rozpoznania i rozstrzygnięcia abstrakcyjnego pytania prawego	294
2.1.3. Skutki prawne uchwał abstrakcyjnych	296
2.2. Uchwały konkretne	297
2.2.1. Przesłanki podjęcia uchwały konkretnej	297
2.2.2. Tryb rozpoznania i rozstrzygnięcia konkretnego pytania prawego	300
2.2.3. Skutki prawne uchwał konkretnych	302
3. Pytania prawne do TK	303
3.1. Przesłanki pytań prawnych do TK	303
3.2. Rozstrzygnięcia TK i ich skutki dla orzecznictwa sądów administracyjnych	305
4. Pytania prejudycjalne do TSUE	306
4.1. Przesłanki pytań prejudycjalnych do TSUE	306
4.2. Orzeczenia prejudycjalne TSUE i ich skutki dla orzecznictwa sądów administracyjnych	309
Rozdział XII	
Europeizacja postępowania sądowoadministracyjnego	311
1. Pojęcie europeizacji prawa i jej wpływ na strukturę sądów administracyjnych oraz postępowanie sądowoadministracyjne	311
2. Wybrane przypadki europeizacji przepisów ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi	315
2.1. Rozszerzenie właściwości na decyzje konsulów dotyczące wiz Schengen	315
2.2. Wznowienie postępowania sądowoadministracyjnego na podstawie wyroku TSUE	316
2.3. Oddanie pisma procesowego w placówce pocztowej znajdującej się w innym państwie członkowskim UE niż Polska	319
3. Zasady-narzędzia stosowane przez sądy administracyjne w celu europeizacji prawa	321
4. Mechanizm uwzględniania przez sąd z urzędu prawa UE	326
5. Kilka uwag końcowych	331
Bibliografia	333
O Autorach	343

przy tym uprawdopodobnić przyczyny wyłączenia, jeśli zaś już przystąpiła do rozprawy, powinna uprawdopodobnić, że przyczyna wyłączenia powstała lub stała się jej znana dopiero później.

Do czasu rozstrzygnięcia sprawy o wyłączenie sędziego może wykonywać tylko czynności niecierpiące zwłoki¹⁴. O wyłączeniu orzeka sąd administracyjny, przed którym sprawa się toczy, w składzie trzech sędziów, na posiedzeniu niejawnym, po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. W przypadku wyłączenia czy to całego składu, czy jednego sędziego nowy skład czy nowego sędziego ustala się w drodze losowania. W razie gdyby sąd administracyjny nie mógł podjąć postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów, NSA wyznacza inny sąd do rozpoznania wniosku. Ponowny wniosek o wyłączenie sędziego niezawierający podstaw wyłączenia albo oparty na tych samych okolicznościach, podlega odrzuceniu bez składania wyjaśnień przez sędziego, którego dotyczy. Postanowienie wydaje sąd w składzie trzech sędziów, na posiedzeniu niejawnym (art. 22 p.p.s.a.).

 Zaskarżalne zażaleniem na podstawie art. 194 § 1 pkt 6 może być przy tym wyłącznie postanowienie w.s.a. oddalające wniosek o wyłączenie sędziego, nie przysługuje ono natomiast na postanowienie w.s.a. uwzględniające taki wniosek oraz na postanowienia NSA, bez względu na sposób rozstrzygnięcia tego wniosku, nie służy ono także, gdy nastąpiło oddalenie wniosku **sędziego** o wyłączenie¹⁵, a także w przypadku odrzucenia wniosku o wyłączenie sądu w związku z art. 20 § 4 p.p.s.a.¹⁶

W ramach czynności wstępnych rozpatrywane mogą być też wnioski o prawo pomocy (zob. rozdział X) czy wniosek o wstrzymanie wykonalności zaskarżonego aktu lub czynności (szeroko na ten temat w rozdziale IV pkt 5.3), czy też wniosek o przywrócenie terminu (por. rozdział VI pkt 3.2). W postępowaniu wstępnym podejmuje się też rozstrzygnięcia co do ewentualnego odrzucenia skargi oraz przesądza, czy nie zachodzą przesłanki do rozpoznania sprawy w trybie uproszczonym lub w postępowaniu mediacyjnym.

2. Postępowanie rozpoznawcze

Po czynnościach wstępnych sąd przystępuje do postępowania rozpoznawczego, tj. zbadania zgodności z prawem zaskarżonego aktu lub czynności.

Sąd może przy tym zarządzić połączenie kilku oddzielnych spraw toczących się przed nim w celu ich łącznego rozpoznania lub też rozstrzygnięcia, jeżeli mogą być one objęte

¹⁴ Por. postanowienie NSA z 15.07.2009 r., II OZ 617/09, LEX nr 552920.

¹⁵ Por. M. Romańska [w:] *Prawo o postępowaniu...*, s. 268.

¹⁶ Postanowienie NSA z 6.07.2016 r., II OZ 566/16, LEX nr 2102304.

jedną skargą, to jest gdy zgodnie z art. 51 p.p.s.a. dotyczą tej samej decyzji, postanowienia, innego aktu lub czynności albo beczynności organu lub przewlekłego prowadzenia postępowania, bądź jeżeli pozostają ze sobą w związku. Może też zarządzić o rozdzieleniu skarg dotyczących więcej niż jednego aktu, czynności, beczynności lub przewlekłego prowadzenia postępowania.

Rozpoznanie sprawy odbywa się na posiedzeniach sądowych w trybie zwykłym bądź w ramach postępowań szczególnych.

 Posiedzenia sądowe to zebrania sądu w składzie przewidzianym przepisami prawa celem dokonania określonych czynności w toku postępowania. Zgodnie z art. 94 § 1 p.p.s.a. odbywają się one w budynku sądowym, a poza tym budynkiem tylko wówczas – z zachowaniem wymagań dotyczących bezpieczeństwa – gdy czynności sądowe muszą być wykonane w innym miejscu albo gdy odbycie posiedzenia poza budynkiem sądowym ułatwia przeprowadzenie sprawy lub przyczynia się znacznie do zaoszczędzenia kosztów. Odbywają się one z udziałem stron, a także prokuratora lub RPO czy RPD, jeżeli wnieśli oni skargę albo gdy zgłosili swój udział w postępowaniu przed sądem. Zgodnie z art. 94 § 2 p.p.s.a. przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość. W takim przypadku uczestnicy mogą brać udział w posiedzeniu sądowym, gdy przebywają w budynku innego sądu, i tam dokonywać czynności procesowych, a przebieg czynności procesowych transmituje się z sali sądowej sądu prowadzącego postępowanie do miejsca pobytu uczestników postępowania oraz z miejsca pobytu uczestników postępowania do sali sądowej sądu prowadzącego postępowanie¹⁷.

 Posiedzenia sądowe mogą przybierać formę rozprawy, innej formy posiedzenia jawnego – np. w celu odroczenia ogłoszenia wyroku¹⁸ lub posiedzenia niejawnego. **W zasadzie sąd administracyjny orzeka w składzie trzech sędziów na rozprawie w sposób jawny, chyba że ustawa stanowi inaczej** (art. 16 § 1 i art. 90 § 1 p.p.s.a.).

Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają – poza stronami i osobami wezwanymi – tylko osoby pełnoletnie. Przewodniczący może zezwolić na obecność na posiedzeniu osobom małoletnim.

Podstawową formą posiedzenia jest **rozprawa**. Jej termin wyznacza przewodniczący. O posiedzeniach jawnych zawiadamia się strony na piśmie lub przez ogłoszenie podczas posiedzenia. Stronie nieobecnej na posiedzeniu jawnym należy zawsze doręczyć zawiadomienie na następne posiedzenie. Zawiadomienie powinno być doręczone co

¹⁷ Weszło w życie 6.01.2021 r. na mocy art. 166 pkt 3 ustawy z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. poz. 2320 ze zm.).

¹⁸ A. Krawczyk [w:] *Polskie sądownictwo administracyjne – zarys systemu*, red. Z. Kmiecik, Warszawa 2017, s. 171.

najmniej na siedem dni przed posiedzeniem. W przypadkach pilnych termin ten może być skrócony do trzech dni (art. 91 § 2). Strona nie ma obowiązku stawienia się, jednakże sąd może w celu dokładniejszego wyjaśnienia sprawy zarządzić stawienie się stron osobiście lub przez pełnomocnika. Nie dotyczy to jednak prokuratora czy Rzecznika. Przepis art. 92 § 2 p.p.s.a. należy bowiem uznać za *lex specialis* w stosunku do art. 91 § 3 p.p.s.a., co oznacza, że sąd nie może zarządzić osobistego stawiennictwa prokuratora czy Rzecznika na rozprawie¹⁹. Ich nieobecność na rozprawie nie wstrzymuje jednak rozpoznania sprawy, jeżeli zostali o niej prawidłowo zawiadomieni (art. 92 § 2 p.p.s.a.).

Odbycie rozprawy poprzedza narada wstępna całego składu orzekającego, zwoływana w celu omówienia występujących w sprawie zagadnień.

Kierowanie rozprawą należy do przewodniczącego składu orzekającego. Otwiera on, prowadzi i zamyka posiedzenia, udziela głosu, zadaje pytania, upoważnia do zabierania głosu. Zgodnie z art. 98 § 2 p.p.s.a. może odebrać głos, gdy przemawiający go nadużywa, jak również uchylić pytanie, jeżeli uzna je za niewłaściwe lub zbyteczne²⁰.

Rozprawa rozpoczyna się od wywołania sprawy, sprawdzenia obecności stron i pełnomocników oraz prawidłowości doręczeń. Następnie sędzia sprawozdawca zwięźle przedstawia na podstawie akt stan sprawy, ze szczególnym uwzględnieniem zarzutów skargi. Po złożeniu skargi udziela się głosu stronom. Zgłaszają one ustnie swoje żądania i wnioski oraz składają wyjaśnienia. Mogą ponadto wskazywać podstawy prawne i faktyczne swych żądań i wniosków.

Z przebiegu postępowania jawnego sporządza się protokół, którego treść określa art. 101 p.p.s.a. Nie musi on jednak zawierać wszystkich oświadczeń stron w ich dosłownym i szczegółowym brzmieniu. Wystarczy zatem, jeśli zawiera istotne wnioski i stwierdzenia²¹. W toku posiedzenia wnioski, oświadczenia, uzupełnienia i sprostowania wniosków i oświadczeń można także zamieścić w załączniku do protokołu. Gdy stroną zastępuje adwokat, radca prawny, doradca podatkowy lub rzecznik patentowy, przewodniczący może zażądać złożenia takiego załącznika w wyznaczonym terminie.

Na podstawie art. 102 p.p.s.a. przebieg czynności protokołowanych może być ponadto utrwalony za pomocą aparatury dźwiękowej, o czym należy przed jej uruchomieniem uprzedzić wszystkie osoby uczestniczące w czynności.

Strony mogą żądać sprostowania lub uzupełnienia protokołu na następnym posiedzeniu, nie później jednak niż w terminie trzydziestu dni od dnia posiedzenia, z którego

¹⁹ J.P. Tarno, *Prawo o postępowaniu...*, s. 278.

²⁰ M. Jędrzejewska, K. Weitz [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz, *Kodeks...*, s. 450.

²¹ Por. postanowienie NSA z 14.07.2009 r., I OSK 889/08, LEX nr 552338. Podobnie wyrok NSA z 4.02.2014 r., II FSK 2863/11, LEX nr 1450204.

sporządzono protokół. Od zarządzenia przewodniczącego strony mogą odwołać się do sądu w terminie siedmiu dni od doręczenia im zarządzenia.

Strony mogą także w toku posiedzenia, a jeżeli nie były obecne, na najbliższym posiedzeniu, zwrócić uwagę sądu na uchybienia przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Jeżeli strona nie zgłosi w tym czasie zastrzeżeń, to nie może się na nie następnie powoływać, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo gdy strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.

Od orzeczeń przewodniczącego wydanych w toku rozprawy strony mogą się odwoływać do czasu jej zamknięcia do składu orzekającego.

Szczegółowe kwestie dotyczące przebiegu posiedzenia reguluje rozdział 8 regulaminu w.s.a.

! **Przedmiotem postępowania rozpoznawczego jest zbadanie sprawy, tj. kontrola legalności zaskarżonego aktu, czynności, bezczynności czy przewlekłości postępowania.** Wpływa to na granice tego postępowania. Nie są one jednak wyznaczane granicami skargi. Zgodnie bowiem z art. 134 § 1 p.p.s.a. **sąd rozstrzyga w granicach danej sprawy, nie będąc związany zarzutami i wnioskami skargi oraz powołaną podstawą prawną, z zastrzeżeniem art. 57a.** Jedyne zatem w przypadku skargi na interpretację przepisów prawa podatkowego, opinii zabezpieczającą i na odmowę wydania opinii zabezpieczającej, która może być oparta wyłącznie na zarzucie naruszenia przepisów postępowania, dopuszczenia się błędu wykładni lub niewłaściwej oceny co do zastosowania przepisu prawa materialnego, sąd jest związany zarzutami skargi oraz powołaną podstawą prawną.

Granice postępowania wyznacza więc zakres działania, bezczynności czy przewlekłości organu. W orzecznictwie podkreśla się, że umożliwia to sądowi pełną weryfikację legalności działania administracji publicznej²². Przyczyniło się także do ukształtowania swoistego schematu realizacji kontroli przez sąd. Sąd ten w pierwszej kolejności powinien bowiem rozpoznać wszystkie zarzuty skargi, a następnie zbadać sprawę w szerszym zakresie²³. W przypadku skarg na decyzje, jak podkreśla B. Adamiak, zakres ten wyznacza rozstrzygnięcie sprawy indywidualnej, a nie wynikający z prawa materialnego stosunek administracyjnoprawny. Sąd może bowiem kontrolować wyłącznie to, co zostało rozstrzygnięte. Pozostałe kwestie mogą być jedynie przedmiotem uzupełnienia²⁴

²² Wyrok NSA z 16.09.2009 r., II FSK 562/08, LEX nr 526541.

²³ P. Pietrasz, *Zasada niezwiązania sądu administracyjnego granicami skargi* [w:] *Teoria instytucji prawa administracyjnego. Księga pamiątkowa Profesora Jerzego Stefana Langroda*, red. J. Niczyporuk, Paryż 2011, s. 573. Por. też wyrok NSA z 13.05.2010 r., II OSK 361/10, LEX nr 597557.

²⁴ B. Adamiak [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Postępowanie administracyjne...*, s. 587.

i ewentualnej skargi na bezczynność. Odmienne stanowisko zajmuje T. Woś, według którego to stosunek administracyjnoprawny wyznacza przedmiot postępowania sądowniczo-administracyjnego i jego ramy, a badanie prawidłowości konkretyzacji tego stosunku stanowi istotę postępowania²⁵. Wydaje się jednak, że z uwagi na możliwość kontroli wszczętej i w głąb, a także kontrolę decyzji zależnej, o czym mowa dalej, pomiędzy tymi stanowiskami nie ma zasadniczej różnicy.

 Por. wyrok NSA z 16.07.2020 r., I OSK 3196/19²⁶. „Oceniając skargę sąd winien uwzględnić z jednej strony granice przedmiotowe sprawy, z drugiej natomiast jej granice procesowe. Granice przedmiotowe odnoszą się do materialnego stosunku prawnego, który legł u podstaw postępowania, albo który w wyniku postępowania administracyjnego został ukształtowany mocą kontrolowanego aktu. Granice procesowe (proceduralne) wyznaczają natomiast akty administracyjne, które zostały wydane w toku prowadzonego postępowania będącego indywidualną sprawą administracyjną w rozumieniu art. 1 pkt 1 k.p.a. Najczęściej oba aspekty (materialny i procesowy) są tożsame, nie mniej jednak istnieje szereg postępowań, w których nie można mówić o takiej tożsamości, a z formalnego punktu widzenia mamy do czynienia z kilkoma różnymi postępowaniami”.

 Zasięg tej kontroli ulega znacznemu poszerzeniu w związku z art. 135 p.p.s.a. Nakłada on na sąd obowiązek wyjścia poza granice skargi i zajęcia się wszystkimi postępowaniami prowadzonymi w granicach danej sprawy. Należy przez to rozumieć działanie sądu polegające na rozpoznawaniu sprawy „w głąb”. Oznacza to, że granice sprawy, o której mowa w art. 134 § 1 i w art. 135, wyznacza istota stosunku administracyjnoprawnego podlegającego załatwieniu danym rozstrzygnięciem²⁷. Obejmuje zarówno postępowanie zaliczone do trybu zwyczajnego, jak i postępowania nadzwyczajne. W konsekwencji sąd władny jest objąć kontrolą również akt lub czynność podjętą w postępowaniu wszczętym po zaskarżeniu tego aktu oraz zastosować wobec nich przewidziane przez ustawę środki w celu usunięcia naruszenia prawa²⁸.

 Ustawa określa również podstawy faktyczne postępowania, gdyż w świetle art. 133 § 1 p.p.s.a. sąd orzeka na podstawie akt sprawy. Oznacza to, że **decyduje stan faktyczny istniejący w dniu wydania zaskarżonego aktu lub czynności**. Zmiany sytuacji faktycznej czy prawnej, powstałe po wydaniu ostatecznej decyzji administracyjnej, mogą być ewentualnie podstawą do wystąpienia do organu administracyjnego. Nie oznacza to jednak, że sąd nie powinien w ogóle brać pod uwagę nowych faktów czy dowodów, istniejących w dniu orzekania, a nieznanymi organowi. Stanowią one bowiem, o czym

²⁵ T. Woś [w:] *Prawo o postępowaniu...*, s. 780–781.

²⁶ LEX nr 3033022.

²⁷ T. Woś [w:] *Prawo o postępowaniu...*, s. 800–801.

²⁸ J.P. Tarno [w:] *System...*, t. 10, s. 334–335; por. też T. Woś [w:] *Prawo o postępowaniu...*, s. 803–805.

będzie mowa dalej, podstawę do uchylecia przez sąd decyzji czy innego aktu²⁹. Fakty powszechnie znane bierze natomiast sąd pod uwagę nawet bez powołania się na nie przez strony.

Granice faktyczne rozpoznania wpływają na sposób przeprowadzenia postępowania dowodowego. W jego zakresie istnieją nieliczne odesłania do Kodeksu postępowania cywilnego (art. 106 § 5 p.p.s.a.). Orzeka się zatem przede wszystkim na podstawie akt sprawy.

Celem postępowania dowodowego nie jest przy tym ponowne ustalenie stanu faktycznego w sprawie administracyjnej, lecz wyłącznie ocena, czy organy administracji ustaliły ten stan zgodnie z regułami procedury przy prawidłowej subsumpcji stanu faktycznego do określonych przepisów prawa materialnego. Można zatem dokonywać jedynie takich ustaleń, które będą stanowiły podstawę oceny zgodności z prawem tegoż aktu³⁰.

Dlatego **jedynym środkiem dowodowym**, który sąd administracyjny może przeprowadzić i to tylko w ograniczonym zakresie, **jest dowód z dokumentu**, czyli akt pisemny stanowiący wyrażenie określonych myśli czy wiadomości³¹. Zgodnie z art. 106 § 3 p.p.s.a. sąd może zatem z urzędu lub na wniosek stron przeprowadzić dowody uzupełniające z dokumentów, jeżeli jest to niezbędne do wyjaśnienia istotnych wątpliwości i nie spowoduje nadmiernego przedłużenia postępowania w sprawie.

Dopuszczalne jest zarówno przeprowadzenie dowodu z dokumentu urzędowego, jak i prywatnego. Z uwagi na odesłanie z art. 106 § 3 stosuje się do nich odpowiednio przepisy k.p.c. Zgodnie z art. 244 k.p.c. dokumenty urzędowe stanowią zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo poświadczane. Dokumenty prywatne stanowią natomiast dowód tego, że osoba, która podpisała dokument, złożyła oświadczenie w nim zawarte (art. 245 k.p.c.)³². W orzecznictwie NSA przyjęto przy tym wąskie określenie takiego dowodu. W wyroku NSA (7) z 25.09.2000 r., FSA 1/00, ONSA 2001/1, poz. 1, sąd podkreślił bowiem, że takiego charakteru nie będzie miał dowód z dokumentu, który ma w istocie charakter opinii biegłego³³.

²⁹ Wyrok NSA z 20.08.2009 r., II OSK 843/09, LEX nr 526403.

³⁰ Wyrok NSA z 21.01.2009 r., I OSK 1869/07, LEX nr 478284. Por. też wyrok NSA z 6.12.2019 r., I GSK 1514/18, LEX nr 2976357.

³¹ K. Sobieralski, *Z problematyki postępowania rozpoznawczego przed sądem administracyjnym*, Sam. Teryt. 2002/7–8, s. 58.

³² A. Gołęba [w:] *Postępowanie sądowoadministracyjne. Zarys wykładu*, red. H. Knysiak-Sudyka, Warszawa 2018, s. 199.

³³ ONSA 2001/1, poz. 1.

Przeprowadzenie dowodu z dokumentu nie daje też podstaw do wskazywania nowych okoliczności faktycznych, których strona nie podnosiła w toku postępowania³⁴.

! Ustawa przewiduje **jeden wyjątek od orzekania na podstawie akt sprawy. Zgodnie z art. 55 § 2 p.p.s.a.**, jeżeli organ nie przekazał sądowi skargi, mimo wymierzenia grzywny, sąd może na żądanie skarżącego rozpoznać sprawę na podstawie nadesłanego odpisu skargi, gdy stan faktyczny i prawny przedstawiony w skardze nie budzi uzasadnionych wątpliwości.

Gdy sąd uzna sprawę za dostatecznie wyjaśnioną, przewodniczący składu zamyka rozprawę. Może zamknąć ją także w przypadku, gdy ma być przeprowadzony jeszcze uzupełniający dowód z dokumentów znanych stronom, a przeprowadzenie rozprawy co do tego dowodu sąd uzna za zbyt ciężkie. Rozprawa może być jednak zawsze otwarta na nowo, przy czym istnieje obowiązek jej otwarcia, jeżeli istotne okoliczności ujawniły się dopiero po jej zamknięciu (art. 133 § 2 i 3 p.p.s.a.).

Posiedzenie może **przybrać również formę posiedzenia niejawnego**. Nie stanowi to jednak głównej formy postępowania. Na podstawie art. 16 § 2 sąd administracyjny na posiedzeniu niejawnym orzeka w składzie jednego sędziego, chyba że ustawa stanowi inaczej. I tak przykładowo, wyłączenie sędziego następuje na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów (art. 22 § 2 p.p.s.a.). Terminy posiedzeń niejawnych w składach jednoosobowych zgodnie z § 39 ust. 3 regulaminu w.s.a. może wyznaczać również sędzia sprawozdawca.

! Na posiedzeniu niejawnym sąd bada przede wszystkim przesłanki dopuszczalności skargi czy sprzeciwu, tj. czy zostały one wniesione z zachowaniem terminu, czy nie występują inne przesłanki dopuszczalności, bada też różnego typu wnioski oraz dokonuje sprostowań. Mogą to być wnioski o wstrzymanie wykonania aktu (art. 61 § 5 – zob. rozdział IV pkt 5.3), o sprostowanie błędów czy pomyłek (art. 156 § 2 p.p.s.a.), rozstrzyganie wątpliwości co do treści wyroku (art. 158 p.p.s.a.) bądź wniosek o przywrócenie terminu (art. 86 § 1 – por. rozdział VI pkt 3.2).

Niekiedy na posiedzeniu niejawnym rozstrzyga się o zakończeniu postępowania. Może to nastąpić w przypadku jego umorzenia (art. 161 § 2 p.p.s.a.) czy odrzucenia skargi (art. 58 § 3). Wyjątkowo może się to odnosić do rozstrzygnięcia sprawy co do jej istoty. Taka sytuacja ma jednak zasadniczo miejsce w postępowaniu uproszczonym albo na mocy przepisów szczególnych. I tak, na podstawie art. 38 ust. 2 u.o.i.n. skargę na decyzje i postanowienia organu odwoławczego, o odmowie wydania poświadczenia bezpieczeństwa, cofnięcia poświadczenia albo umorzenia postępowania sprawdzającego rozpatruje się na posiedzeniu niejawnym.

³⁴ Por. wyrok NSA z 6.10.2009 r., II FSK 615/08, LEX nr 533874.

W książce kompleksowo i przystępnie omówiono problematykę postępowania sądowo-administracyjnego. W sposób zwięzły i usystematyzowany przedstawiono w niej zagadnienia związane z:

- modelem, organizacją i konstytucyjnymi podstawami sądowej kontroli administracji publicznej w Polsce,
- zakresem kontroli sądów administracyjnych i ich właściwością,
- zasadami postępowania sądowo-administracyjnego,
- wszczęciem postępowania, stronami i uczestnikami postępowania sądowo-administracyjnego,
- czynnościami techniczno-procesowymi,
- przebiegiem postępowania przed wojewódzkim sądem administracyjnym jako sądem I instancji,
- zwyczajnymi i nadzwyczajnymi środkami zaskarżenia,
- kosztami postępowania sądowo-administracyjnego,
- środkami zapewnienia jednolitości orzecznictwa sądowo-administracyjnego oraz
- europeizacją postępowania sądowo-administracyjnego.

W opracowaniu uwzględniono aktualne orzecznictwo i literaturę przedmiotu.

Publikacja przeznaczona jest dla studentów prawa i administracji oraz aplikantów zawodów prawniczych. Może być także przydatna nauczycielom akademickim w pracy naukowej i dydaktycznej oraz sędziom, adwokatom, radcom prawnym, doradcom podatkowym, rzecznikom patentowym i urzędnikom w praktyce zawodowej.

Małgorzata Jaśkowska – doktor habilitowany nauk prawnych; profesor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; wieloletni kierownik Katedry Postępowania Administracyjnego UKSW; sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego w stanie spoczynku; jej zainteresowania naukowe obejmują postępowanie administracyjne i sądowo-administracyjne oraz problematykę dostępu do informacji publicznej; autorka ponad 100 publikacji naukowych; współautorka komentarza do Kodeksu postępowania administracyjnego.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

9788382238860 W01P01

ISBN 978-83-8223-886-0

9 788382 238860

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 69 ZŁ (W TYM 5% VAT)